

Peace and Progress: Role of Religions, Uluslararası Sempozyum, 11-12 Şubat 2012, Aligarh Muslim University, Aligarh, Uttar Pradeş, Hindistan.

CEMİL KUTLUTÜRK
Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi
cemilkutluturk@gmail.com

Toplumsal ve kültürel hayatın en önemli unsurlarından biri din olgusudur. Modern dünyada dinî prensiplerin ve ahlakî değerlerin insanın gerek bireysel gerekse toplumsal hayatını yönlendirmede son derece etkili olduğu bilinen bir gerçektir. Günümüz dünya dinlerinin hemen hepsinde evrensel ahlak ilkelerine vurgu yapan pek çok anlatım mevcuttur. Sadece Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam gibi ilahi kaynaklı dinlerde değil Hinduizm, Budizm, Caynizm, Taoizm ve Konfüçyanizm gibi dinlerde de insanların huzur ve mutluluğunu temin edecek ve dünya barışına katkı sağlayacak dinî ve ahlakî prensiplerin var olduğu görülmektedir. Örneğin, “şiddete başvurmamak, hiçbir canlıya zarar vermemek, öldürmemek” gibi anlamlara gelen *ahimsa* prensibi, bütün Hint dinlerinde bir kimsenin ebedi mutluluğunu temin etmede vazgeçilmez temel ilkelerden biri kabul edilmektedir. Esasında bütün dinler, insanların barış ve huzur içinde bir arada yaşamalarını amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu tür bir amacı evrensel düzeyde gerçekleştirmek adına dinlerin barış odaklı buyruklarının öne çıkarılmasına, yanlış ve hatalı şekilde yorumlanan temel ilkelerinin doğru bir biçimde anlaşılması için gerekli yöntem ve çabaların geliştirilmesine büyük ihtiyaç vardır.

Bu noktadan hareketle Institute of Objective Studies (IOS) tarafından Hindistan’da “Peace and Progress: Role of Religions” (Barış ve Kalkınma Konusunda Dinlerin Rolü) adlı uluslararası bir sempozyum gerçekleştirilmiştir. Böyle bir sempozyuma Hindistan’ın ev sahipliği yapması oldukça manidar olmuştur. Zira bir milyarı aşkın nüfusu ile Çin’den sonra dünyanın en kalabalık ikinci ülkesi olan Hindistan, aynı zamanda bünyesinde barındırdığı kültürel ve dinî çeşitlilik bakımından da en zengin ülkelerin başında gelmektedir. Nüfusunun büyük çoğunluğunu Hindular oluşturmakla birlikte, iki yüz milyona yakın Müslüman nüfusu ile Hindistan, İslam dünyası için vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Tertip ve koordinasyonu Aligarh Muslim Üniversitesi (AMU) tarafından üstlenilen uluslararası sempozyum, 11-12 Şubat 2012 tarihlerinde Hindistan’ın Uttar Pradeş eyaletine bağlı Aligarh şehrinde bulunan Aligarh Muslim Üniversitesi’nin Kennedy salonunda düzenlenmiştir. İki gün süren sempozyum toplam altı oturum halinde gerçekleştirilmiş ve sempozyumda İngilizce, Arapça, Urduca ve Hintçe dillerinde olmak üzere otuzdan fazla tebliğ sunulmuştur. Çeşitli ülkelerden akademisyenlerin yanı sıra Hindistan’daki farklı dinlere mensup kanaat önderlerinin de sempozyuma

iştirak etmesi, söz konusu sempozyumun ve sonuçlarının geniş halk kitleleri tarafından duyulmasını sağlamıştır.

Sempozyum, 11 Şubat 2012 Cumartesi günü saat 09:30'da Kur'an-ı Kerim tilaveti ve sonrasında AMU Sünni Teoloji Fakültesi Dekanı Prof. M. Saud Alam Qasmi tarafından yapılan açış konuşmaları ile başladı. Ardından AMU Şii Teoloji Fakültesi Dekanı Prof. Syed Ali Mohammad Naqvi, Yeni Delhi Dinler Birliği Komitesi Ulusal Başkanı Dr. M. D. Thomas, Katar-Doha'dan Misafir Öğretim Üyesi Dr. Mustafa Sairfi, Tarafsız Araştırma Kurumu (IOS) Genel Başkanı Dr. Mohammad Manzoor Alam, Yeni Delhi Rajya Sabha Başkan Vekili K. Rahman Khan, AMU Rektör Yardımcısı Prof. Sibghatullah Farooqui, Mısır el-Ezher Üniversitesi Fetva Komitesi Başkanı Shaikh Gamaluddin Kotb, Hindistan İslam Fıkıh Akademisi Genel Sekreteri Maulana Khalid Saifullah Rahmani, Yeni Delhi Tibet Kültür Merkezi Müdürü Geshe Dorji Damdul ve AMU Felsefe Bölüm Başkanı Prof. Muhammed Muquim'in konuşmaları ile sempozyum açılış programını tamamladı.

Açılış konuşmasında sempozyumu düzenleme kurulu başkanı sıfatıyla söz alan Dr. M. Manzoor Alam'ın konuşmaları oldukça dikkat çekiciydi. Modern dönemde barışın ve kalkınmanın evrensel düzeyde sağlanabilmesi için bir takım önerilerde bulunan Alam, insanların tüketici toplum olma yolunda birbirleriyle adeta ölesiye yarıştıkları, siyasi ve ekonomik gücü elde tutmak için her türlü yolu denedikleri şu modern dönemde, bütün dinlerin bu tür bir eğilimin önüne geçecek alternatif bir ahlakî yaşam modeli geliştirme çabası içinde olması gerektiğine vurgu yaptı. Din mensuplarının birbirlerine olan güvenlerinin gittikçe azaldığını, ön yargıların ve "öteki" hakkındaki yanlış anlamaların giderek arttığını belirten konuşmacı, böyle bir ortamda her bireye büyük görevler düştüğünü ifade etti. Günümüz problemleri karşısında dinî kimlik adı altında söz söyleyen kimselerin büyük çoğunluğunun genellikle "tribünlere oynadığını" ifade eden Alam, bu tür kimselerin asıl problemlere yönelik kalıcı ve tutarlı çözüm üretmekten yoksun olduklarını öne sürdü. Konuşmasının sonunda gerek katılımcılara gerekse dinleyicilere seslenen Alam, bu konular üzerinde yeniden düşünülmesi gerektiğini belirtti.

Açılış konuşmalarının ardından oturumlara geçildi. Dr. Touqueer Alam Falahi'nin başkanlığını yaptığı birinci oturumda Prof. M. M. Verma, "Islam and Other Religions: Inter-relatedness for Peace and Progress" (Barış ve Kalkınma Konusunda İslam ve Diğer Dinlerin Birbiriyle İlişkisi) adlı tebliğini sundu. Verma, İslam'ın temel kaynaklarına dayalı yaptığı çalışmalarının neticesinde İslam'ın dinî çeşitliliği kabul ettiği sonucuna ulaştığını belirtti. Konuşmacı, Allah tarafından yeryüzünün farklı bölgelerine değişik zaman dilimlerinde yüz yirmi dört bin peygamber gönderilmiş olduğu bilgisinden hareketle bu savını destekledi. Kur'an-ı Kerim'den ve Hz. Muhammed'in (s.a.s.) hayatından örnekler sunan tebliğci,

İslam'ın yeryüzündeki diğer dinlerin varlığını kabul ettiğini ve farklı din mensuplarının özgür bir biçimde yaşama hakkını savunduğunu ifade etti.

Aynı oturumda “The Role of Jainism in Shaping Global Ethics” (Evrensel Ahlakî Değerlerin Biçimlendirilmesinde Caynizm'in Rolü) başlıklı tebliğ sunan Dr. Reeta Bachi, global anlamda barış ve kalkınmaya hizmet edecek evrensel bir havanın tesis edilebilmesi için şiddete başvurmamanın ve aç gözlü olmamanın önemine vurgu yaptı. Bayan Bachi, Caynizm'in temel ahlakî kurallarının başında gelen “beş büyük yemin” doktrini üzerinde durarak tebliğine açıklık getirdi. Bu çerçevede o, öldürmeme (*ahimsa*), doğru sözlü olma (*satya*), başkasına ait olan bir şeye göz dikmeme (*asetya*), cinsel ilişkiden uzak durma ve böylece duyularını kontrol etme (*bramacari*) ve kanaatkâr olma (*aparigraha*) şeklinde ifade edilebilecek temel Caynist öğretileri açıklayarak evrensel bir barışın ve hoşgörünün yeniden inşasında Caynizm'in rolüne işaret etti.

Aligarh Muslim Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü öğretim üyesi Dr. Muhibbul Haque'nin başkanlığını yaptığı ikinci oturumda modernite, insan hakları, eşitlik, ırksal uyum, birlikte yaşama kültürü gibi birbirinden farklı konular ele alındı ve dinlerin bu tür meselelere bakışı farklı açılardan gündeme taşındı. Bu oturumda bir Sih olan Prof. Tejinder Singh Lamba, tebliğinde savaş veya barış kavramını ele almak yerine “haklı veya gerekçeli savaş” kavramı üzerinde durdu. Lamba, bir saldırı ve tecavüz karşısında savaşmanın haklı bir savaş olduğunu öne sürdü ve Sih geleneğinin kabul ettiği on gurudan dokuzuncusu olan Guru Tegh Bahadur döneminde yapılan mücadeleyi haklı savaş kavramı içinde değerlendirdi. Ona göre bu tür bir mücadele sadece acı ve sıkıntıları durdurmak için değil aynı zamanda adaletin ve doğruluğun tesisi için de yapılmıştı.

Lamba'dan sonra Dr. Dominic Emanuel, Hıristiyanlık'ın barış kavramına bakışını ele alan bir tebliğ sundu. Bu tebliğ esnasında Emanuel ile Lamba'nın girdiği tartışma dikkat çekiciydi. Hıristiyanlıktaki barış olgusunun adalet kavramı üzerine dayandığını savunan Emanuel, adalet mefhumunun tüm insanlar arasında gözetilmesi ve yaşatılması gerektiğini ifade etti. Bu bağlamda o, adalet ve barış örneğinde olduğu gibi “kalkınma” konusunda da Hıristiyanlık'ın kendine ait bir vizyonunun bulunduğuna işaret etti. İnsanlığın kalkınması ve gelişmesi için Hıristiyanlık'ın özgür düşüncenin önündeki engelleri kaldırdığını savundu. Emanuel'in konuşmasının ardından söz alan Lamba, Emanuel'in konuşmasını eleştirdi ve “sizin söylemlerinizi ile tarihte yaptıklarınız birbiriyle uyuşmamaktadır” dedi. Emanuel'e hitaben Hıristiyanlık'ın Hindistan topraklarına gelmesiyle birlikte pek çok kimsenin şu veya bu şekilde Hıristiyanlaştırılmaya çalışılmasının hangi tür özgür iradeyle ve sosyal adaletle izah edilebileceğini sordu. Buna cevap veren Emanuel, bu tür yaklaşımların doğru bilgiyi yansıtmadığını ve gerçekten uzak olduğunu savundu. Buna mukabil ses tonunu iyice yükselten ve kendine hâkim olamayarak masaya sertçe vuran Lamba, “gerek atalarımızdan öğrendiklerimiz ve

duyduklarımız gerekse kendi tarihi kaynaklarımızdan okuduklarımız bu tür vakıaların fazlasıyla yaşanmış olduğunu göstermektedir” diyerek tepkisini ortaya koydu. Tartışmayı fazla büyütmemek istemeyen oturum başkanı, katılımcılara teşekkür ederek bu tartışmanın daha başka bir ortamda ön yargılardan uzak bir biçimde geniş çaplı ele alınması gerektiğini ifade ederek oturuma son verdi. Konuşmasında sert bir üslup kullanan ve ses tonunu zaman zaman yükselten Lamba'nın bu tavrı, bana göre, Sihlerin örgütlü, hırslı, tarihte yaşanmış bir takım vakıalardan ötürü hala öfkeli ve en önemlisi her ortamda kendilerinden emin olduklarını resmetmesi bakımından oldukça dikkat çekici bir tabloydu.

2 Şubat 2012 Pazar günü başkanlığını Dr. Latih Husain Kazmi'nin gerçekleştirdiği günün ilk oturumunda gerek dinleyicilerin gerekse Hinduizm alanında uzman akademisyenlerin yoğun ilgisini çeken tebliğ, Müslüman bir bayan akademisyen olan Dr. Shaista Parveen tarafından Urduca sunuldu. Dr. Parveen'in tebliği “Hindu Mazhab mein Amn ka Tasawwur” (Hinduizm’de Barış Algısı) başlığını taşımaktaydı. Tebliğci, özellikle *Vedalar*, *Upanişadlar* ve *Bhagavad Gita* olmak üzere Hindu kutsal metinlerinden hareketle Hinduizm’deki “barış” (*şanti*) kavramını ele aldı ve bu kavramının Hindu dininin temel değerlerinden bir olduğuna vurgu yaptı. Özellikle *Bhagavad Gita* 2:66’daki dizeyi örnek vererek Hindu felsefesine göre evrensel bir barışın ve huzurun sağlanması hususunda öncelikli olarak bir kimsenin zihnini kontrol etmesi, duyarına hâkim olması ve mutlak hakikati kavramaya çalışması gerektiğine değindi. Sanskritçe’den yararlanarak ve orijinal kaynakları kullanarak oldukça başarılı bir tebliğ sunan Parveen büyük dikkat çekti.

Aynı oturumda Dr. Muhibbul Haque, “Deconstruction of the Contemporary Discourse on Terrorism: A Pre-requisite for Peace and Prosperity” (Refah ve Barış Adına Bir Ön Koşul: Terörizm Konusunda Modern Söylemin Yeniden İnşası) konulu bir tebliğ sundu. Haque tebliğinde terörizm söylemi konusunda farklı bir bakış açısı getirerek, Batılı güçlerin “terörizm” konusunda açık ve sınırları belirlenmiş bir tanımlama yapmaktan kaçındıklarını ileri sürdü. Bu yüzden Birleşmiş Milletler çatısı altında 1970’den beri “terörizm” konusunda herkesin üzerinde hemfikir olduğu genel bir tanımlama yapılamadığını savundu ve bu tür girişimlerin bir şekilde başarısızlıkla sonuçlandığını ifade etti.

Terörizm konusunda mevcut Batılı söylemin “aktör merkezli” olduğunu belirten Haque, bu nedenle sadece bireysel çapta gerçekleşen terör eylemlerinin ve müstakil gruplarca yapılan terörist faaliyetlerin “terörizm” olarak algılandığını öne sürdü. Böyle bir algının sonucu olarak devlet bazında gerçekleştirilen terörizmin göz ardı edildiğini belirtti. Samuel P. Huntington’ın “doğru düşman edinmedikçe doğru dost edinemezsin” sözünü hatırlatan Haque, şu andaki terörizm konusunda Batılı söylem incelendiğinde yalnızca düşman olarak görülen kimselerin şiddet yanlısı eylemlerinin terörizm olarak nitelendirildiğini, buna karşın dost görülen kimselerin

şiddet yanlısı eylem ve tavırlarının farklı şekilde değerlendirildiğini ifade etti. Buradan hareketle o, terörizm konusunda mevcut olan söylemin kendi içinde “tanımsal bir çelişki” gösterdiğini ortaya koydu. Özetle Haque, tebliğinde evrensel bir barış ve refah ortamının sağlanabilmesi için her şeyden önce mevcut “terörizm” tanımlamasının gözden geçirilerek tarafsız bir biçimde yeniden ortaya konması gerektiğine temas etti.

Dr. Abdul Majeed’in başkanlığını yaptığı diğer bir oturumda en dikkat çekici sunumlardan biri AMU İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Sameena Khan’ın “Women Pursuit of Peace through Literature and Art” (Edebiyat ve Sanat Yoluyla Kadının Barış Arayışı) konulu tebliği oldu. Tebliğinde din ve edebiyatın benzer işleve sahip olduğuna dikkat çeken Khan, din gibi edebiyatın da başkalarının acı ve sıkıntılarına karşı duyarlı olma konusunda insanları yönlendirdiğini ifade etti. O, evrensel barışın ve mutluluğun temin edilmesinde kadınların yaratıcı rollerinin doğru anlaşılabilmesi için tüm kutsal metinlerin kadına bakan yönleriyle yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini vurguladı.

Edebi yazınların sosyal barışın ve huzurun tesisinde önemli bir fonksiyona sahip olduğunu ifade eden Khan bu düşüncesini Pakistanlı yazar Qaisra Shahnaz’ın “Kutsal Kadın” adlı romanını örnek vererek açıkladı. Söz konusu romanda Pakistan’da eski bir uygulama olan “kadınların Kur’an’la evlenmesi” geleneği üzerinde durulduğunu belirtti.¹ Tebliğci, bu geleneği, topraklarının parçalanmasını istemeyen ve bu yüzden kızlarının başkalarıyla evlenmelerine müsaade etmeyen zengin kimselerin bir uygulaması olarak açıkladı. Bu romanın yayımlanmasından sonra Pakistan hükümetinin söz konusu uygulamanın önüne geçmek için ciddi tedbirler aldığını ifade eden Khan, verdiği bu örnekle edebi eserlerin toplum üzerinde ne derece etkili olduğuna işaret etti.

Evrensel düzeyde barış ve huzur ortamının sağlanmasında kadınların çok önemli fonksiyona sahip olduğunu vurgulayan Khan, İsrail kökenli şair İda Ahroni’nin şu dizeleriyle konuşmasına son verdi: “Barış, bir annedir ve bir kadın / Barışın bir kadın olduğunu nasıl söylersin? / Ben buna tanıklık ettim / Her kadın Hiroşima, Bosna, İsrail ve Filistin’de ölen çocuklar için aynı yası tutar ve aynı acıyı yaşar.”

Aynı oturumda “Peace and Non-Violence: Islamic and Gandhian Perspective” (İslam ve Gandhi Açısından Barış ve Şiddetsizlik) başlığıyla sunduğum tebliğimde, Kur’an-ı Kerim’den referans gösterdiğim ayetler ışığında İslam’ın özellikle “eşitlik”

¹ Pakistan’da eski bir uygulama olan ve günümüzde çok nadir de olsa devam ettiği öne sürülen “Kur’an’la evlenme” geleneği, özellikle toprak sahibi zengin aileler tarafından icra edilmiştir. Bu gelenek şu şekilde uygulanmıştır: Geniş toprak sahibi olan bazı aileler evlenme çağına gelen kızları için önce kendi akrabaları içinde uygun aday aramışlar, münasip bir damat bulamadıkları durumlarda kızlarını yabancı bir aileye vermek istememişlerdir. Bunun yerine dini bir tören düzenlemişler ve yapılan bu dini törende evlilik çağına gelmiş kızdan, kendisini Kur’an ilimleri öğrenmeye vakfedeceğine ve hayatının sonuna kadar Kur’an’a uygun bir hayat yaşayacağına dair söz almışlardır. Bu uygulamaya “Kur’an ile evlenme” adı verilmiştir. Görüldüğü üzere bu gelenek, topraklarının parçalanmasını istemeyen aileler tarafından alternatif bir çözüm olarak ortaya atılmış ve uygulanmıştır.

ve “hoşgörü” ilkelerine vurgu yaptım. Diğer yandan modern dönemde Hindular üzerinde ciddi etkisi bulunan Gandhi’nin “şiddetsizlik” (*ahimsa*) ilkesini farklı bir açıdan ele alarak Gandhi’ye göre şiddetsizlik kavramının hem pozitif hem de negatif olmak üzere iki yönünün bulunduğuna işaret ettim. Söz konusu kavramın taşıdığı negatif anlamın “öldürmemek ve incitmek”, pozitif anlamın ise “yaşayan varlıklara karşı olumlu tavır takınmak” ve “insanlığı sevmek” olduğunu belirttim. Diğer yandan Gandhi’nin önerdiği “şiddetsizlik” kavramının doğru anlaşılabilmesi için “doğrulukta ayrılmama” (*satyagraha*) ilkesinin önemine temas ettim. Bu bağlamda *satyagraha*’nın bir tür *ahimsa* tekniği olarak Gandhi tarafından önerildiğini ifade ettim. Özetle, barış ve şiddetsizlik konusunda İslam’ın ve Gandhi’nin görüşlerini kıyaslayan bu tebliğim, katılımcılardan ve dinleyicilerden olumlu tepkiler aldı.

Sempozyumda sunulan tebliğler, ardından yapılan müzakereler ve soru cevaplar neticesinde dinlerin gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde barış ve kalkınma konusunda son derece etkin bir rol oynadığı sonucuna ulaşıldı. Dünya genelinde daha barışçıl bir ortamın sağlanması için bütün dinlerin ortaklaşa kabul ettiği temel ahlakî ilkelere daha çok vurgu yapılması gerektiği ifade edildi. İnsanlığın refah düzeyinin yükseltilmesi ve barışın kalıcı bir biçimde sağlanması için maddi anlamda kalkınmanın yanı sıra ahlakî anlamda da bir kalkınmaya ihtiyaç duyulduğu vurgulandı. Buradan hareketle eğitim sistemleri oluşturulurken öğrencilerin sadece bilimsel ve ekonomik yönden gelişmelerine değil, ahlakî açıdan da olgunlaşmalarına katkı sağlayacak programlar geliştirmesinin gerekliliği üzerinde duruldu. Sempozyumun kapanış konuşmasını yapan Tarafsız Araştırma Kurumu (IOS) başkanı Alam, katılımcılara ve dinleyicilere teşekkür ettikten sonra bu tür sempozyumları ülke genelinde düzenli olarak gerçekleştireceklerini belirtti. Kanaatimizce farklı dinlere ve inançlara mensup kimselerin katılımıyla gerçekleştirilen böylesine kapsamlı sempozyumun benzerlerinin ileride de devam ettirilmesi insanlığının birbirini daha doğru anlaması adına önemli katkılar sunacaktır.

Ek: Sempozyumda sunulan tebliğlerin listesi:

- Prof. Farman Husain, “Amn aur Taraqqi mein Mazahib ka Kırdar” (Barış ve İlerleme Hususunda Dinin İşlevi)
- Dr. Maroof Shah, “Jihad: Neo-Colonialism and Some Ideological Distortions” (Cihad: Yeni Sömürgecilik ve Bazı İdeolojik Çarpıtmalar)
- Dr. Reeta Bagchi, “The Role of Jainism in Shaping Global Ethics” (Evrensel Ahlakî Değerlerin Şekillendirilmesinde Caynizm’in Rolü)
- Dr. Muhibbul Haque, “Deconstruction of the Contemporary Discourse on Terrorism: A Pre-requisite for Peace and Prosperity” (Refah ve Barış Adına Bir Ön Koşul: Terörizm Konusunda Modern Söylemin Yeniden İnşası)

- Prof. M. M. Verma, “Islam and Other Religions: Inter-relatedness for Peace and Progress” (Barış ve Kalkınma Konusunda İslam ve Diğer Dinlerin Birbiriyle İlişkisi)
- Dr. Latif Hussain Kazmi, “View of Islam on Peace, Human Equality and Racial Harmony” (Barış, İnsan Eşitliği ve Irksal Uyum Konusunda İslam’ın Görüşü)
- Dr. Ehsanullah Fahd, “Islam ka Nazariya-e-Amn w Traqqi” (İslam Açısından Barış ve Kalkınma)
- Prof. Shah Waseem, “Socio-economic Justice, Peace and Progress with Reference to Globalization” (Küreselleşme Bağlamında Sosyo-ekonomik Adalet, Barış ve Kalkınma)
- Prof. Salahuddin Qureishi, “Socio-economic and Environmental Aspects of Religion” (Dinin Sosyo-ekonomik ve Çevresel Yönleri)
- Dr. Mohammad Arshad, “Role of Religion in Peace and Progress: Sociological Perspective” (Dinin Barış ve Kalkınma Konusundaki Rolü: Sosyolojik bir Bakış)
- Dr. Shaista Parveen, “Hindu Mazhab mein Amn ka Tasawwur” (Hinduizm’de Barış Algısı)
- Abdullah Bagheri, “Weapons of Mass Destruction in Viewpoint of Islam” (İslam Bakış Açısına Göre Kitle İmha Silahları)
- Ateequr Raheem, “Islam ka Nazariya-e-Amn w Traqqi” (İslam’da Barış ve Kalkınma)
- Ozoda Nurmatova, “Islam and Democracy in Central Asia” (Orta Asya’da İslam ve Demokrasi)
- Prof. Azizuddin, “Role of Khans for Conflict Resolution and Peace During Medieval Period” (Ortaçağ Döneminde Anlaşmazlıkların Çözümünde ve Barışın Tesisinde Yöneticilerin Rolü)
- Mohyuddin Sajid, “Amn e Alam: Islam ki Nigah mein” (Dünya Barışı Konusunda İslam’ın Bakışı)
- Cemil Kutlutürk, “Peace and Non-Violence: Islamic and Gandhian Perspective” (İslam ve Gandi Açısından Barış ve Şiddetsizlik)
- Dr. Obaidullah Fahd, “Sectarianism and Peace Building Process: A Case Study of Syed M. Ashraf Kachochavi” (Mezhepçilik ve Barış Tesis Etme Süreci: Seyid M. Eşref Kachochavi Vakfısının Tahlili)
- Dr. Ayaz Islahi & Faizan Kabir Qasmi, “İslami Tasawwure Jijad aur Aam tabahi ke Hathyar” (İslam’ın Cihad Algısı ve Kitle İmha Silahları Konusundaki Yaklaşımı)

